

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

Automaattinen ratkaisumenettely

Sami Aalto
lautakunnan sihteeri

Suositusvalmistelu automaattisesta ratkaisumenettelystä -webinaari
14.12.2023

Asian ratkaiseminen automaattisesti

- ▶ Asian automaattisella ratkaisemisella tarkoitetaan prosessia, jossa tietojärjestelmä ratkaisee itsenäisesti hallintoasian ennalta määriteltyjen sääntöjen ja annettujen tietojen perusteella ilman että ratkaisun tarkistaa ja hyväksyy luonnollinen henkilö
- ▶ Hallintolain 53 e §:n 2 momentin mukaan viranomainen voi ratkaista automaattisesti asian, johon ei sisälly seikkoja, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut
- ▶ Se, onko kysymys hallintolaissa tarkoitetusta hallintoasian ratkaisemisesta, voidaan arvioida esimerkiksi seuraavien tunnusmerkkien avulla:
 - asia on tullut viranomaisessa vireille (asianosaisen hakemuksesta tai ilmoituksesta taikka viranomaisen omasta aloitteesta)
 - asioiden käsittelyyn kohdistuu erityinen säännelty menettely (hallintolaki ja mahdolliset erityislait)
 - asian käsittelyn päätteeksi tehdään käsittelyn päättävä ratkaisu, joka perustuu oikeudelliseen harkintaan
 - ennen mahdollista rekisteriin tehtävää toimenpidettä asiassa tehdään tosiasiasa oikeussääntöjen soveltamista yksittäisessä asiassa koskeva ratkaisu
 - ratkaisuun on muutoksenhakumahdollisuus (ellei ole säädetty poikkeusta)
 - asian ratkaisemisessa viranomainen käyttää juuri sanotulle viranomaiselle laissa yksinomaisesti osoitettua toimivaltaa.

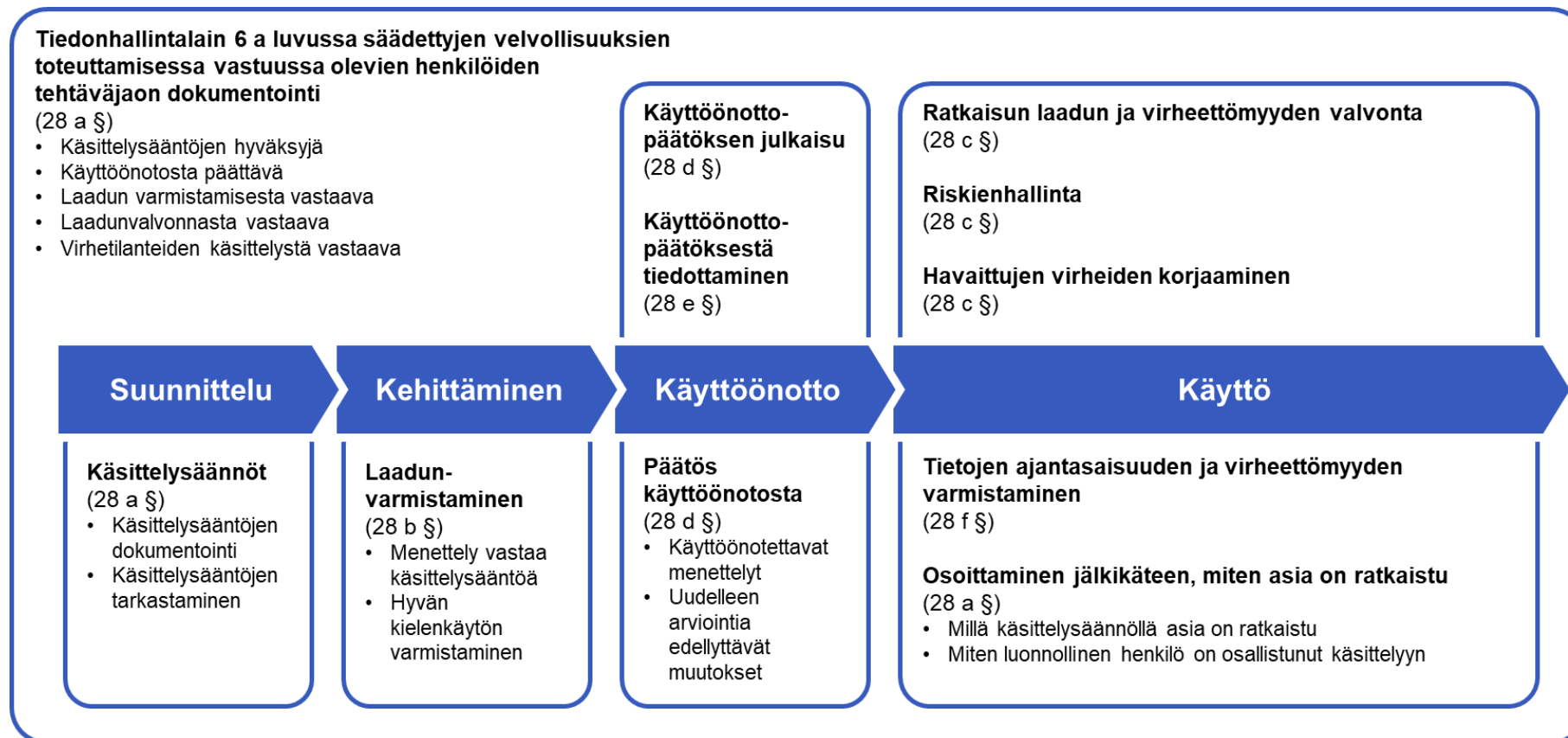
Asian ratkaiseminen automaattisesti

- ▶ Automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä on lisäksi, että luonnollinen henkilö, johon ratkaisu on kohdistettu, voi kaikilta osin vaatia siihen oikaisua maksutta hallintolain 53 f §:ssä tarkemmin säädetyin edellytyksin
- ▶ Viranomaisen on myös merkittävä automaatiolla tehtyyn hallintopäätökseen tieto asian automaattisesta ratkaisemisesta sekä tieto, missä päätös automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotosta on saatavilla
 - Jos asiassa ei muun lain perusteella anneta hallintopäätöstä, mainitut tiedot sekä tieto automaattisen ratkaisun perusteena olevista tiedoista on kuitenkin annettava asianosaiselle muulla tavoin viimeistään asian käsittelyn päättyessä (HL 53 g §)
- ▶ Sääntely edellyttää viranomaista määrittämään etukäteen päätöksenteossa käyttämilleen tietojärjestelmille säännöt, joilla ratkaisu toteutetaan
 - sulkee käytännössä päätöksenteosta pois niin sanotut oppivat tekoälyjärjestelmät, mutta ei kuitenkaan rajoita tekoälyn tai muun automatiikan käyttöä silloin, kun ne ovat asian valmistelijaa avustavassa roolissa, mutta eivät tee lopullista päätöstä (testaus, laadunvarmistus, päätöksenteon tuki)

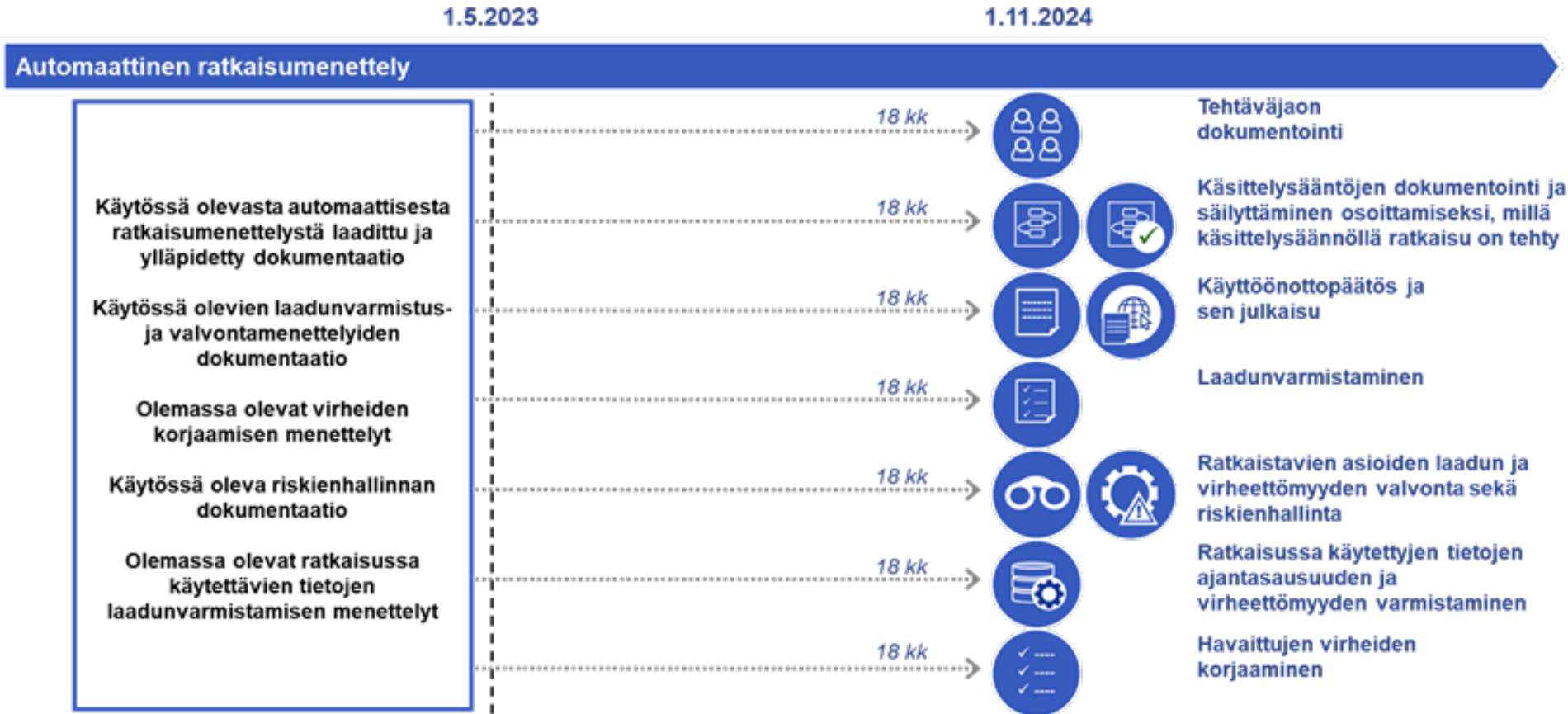
Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotto ja käyttö

- ▶ Tiedonhallintalain 6 a luvussa säädetään vaatimuksista automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotolle ja käytölle
 - Luvussa säädettyjä vaatimuksia on sovellettava niissä viranomaisten toimintaprosesseissa, jotka tuottavat hallintolain 53 e §:ssä tarkoitetun asian automaattisen ratkaisun
 - Sääntely ei tule sovellettavaksi, jos kysymys on viranomaisen muussa toiminnassaan hyödyntämästä automaatiosta
 - Luvun vaatimukset kohdentuvat lähinnä viranomaisen omaan sisäiseen toimintaan ja niihin hallinta- ja ohjausmenettelyihin, joilla se kehittää, ottaa käyttöön ja ohjaa käytössä olevia prosesseja

Viranomaiselle tiedonhallintalain 6 a luvussa säädetyt velvollisuudet

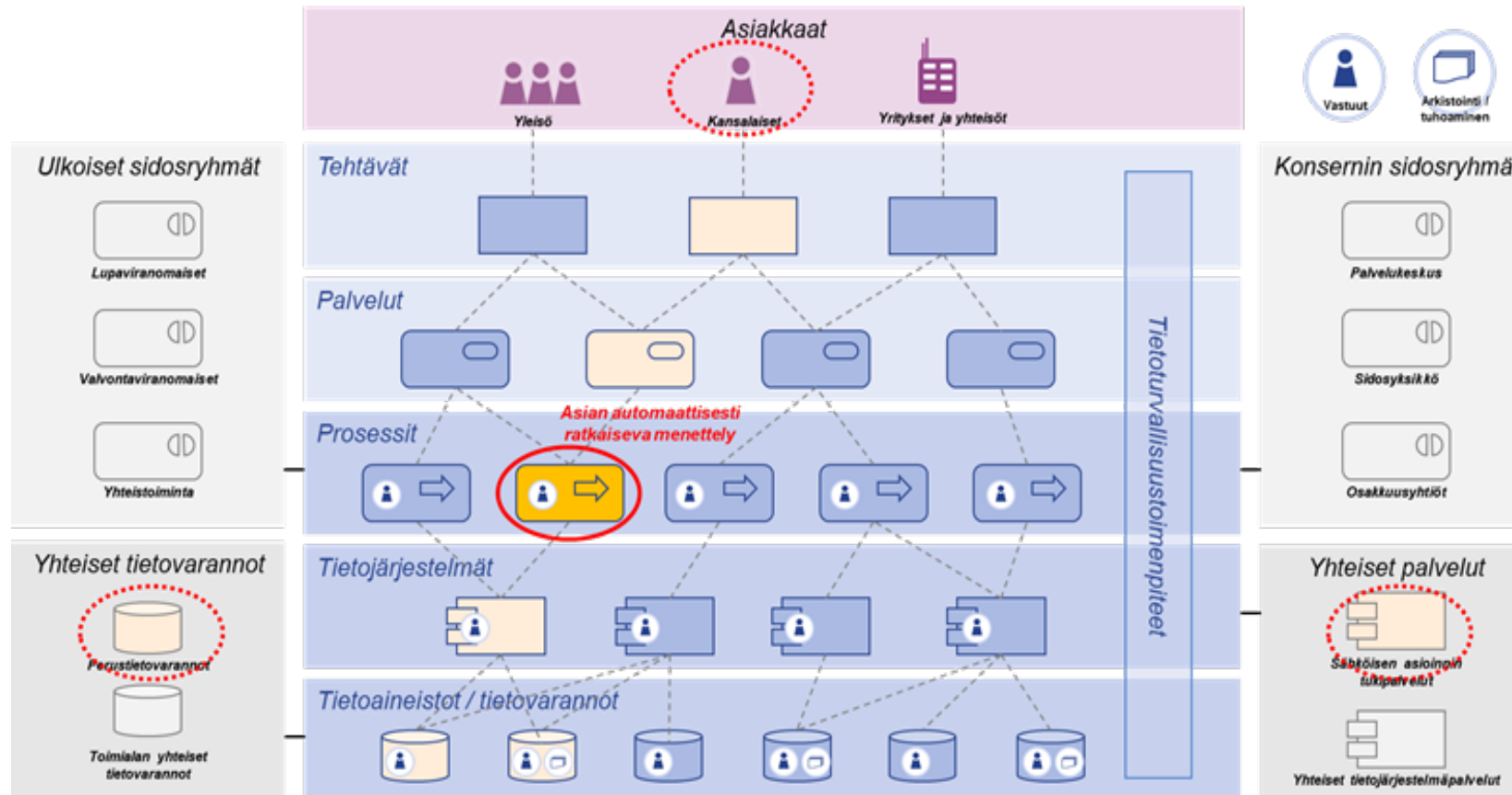
Käytössä olevat automaattiset ratkaisumenettelyt

Muu tiedonhallintalain sääntely

- ▶ Automaattiseen ratkaisumenettelyyn liittyvään tiedonhallintaan ja tietojärjestelmien käyttöön tulee sovellettavaksi 6 a luvun lisäksi myös muu tiedonhallintalain sääntely
 - Lain 4 luvun tietoturvallisuutta koskeva sääntely
 - Lain 26 §:n nojalla asiarekisteriin rekisteröitävät tiedot
 - Tiedonhallintalain 4 §:n 2 momentti, jonka mukaisesti huolehdittava, että laissa säädetyt vastuut on määritelty tiedonhallintayksikössä tavalla, joka ei jätä epäselväksi, kenelle laissa säädetyt velvollisuudet (virkavelvollisuudet) kuuluvat, ja keneltä edellytetään laissa säädettyjä virkatoimia
 - Automaattinen ratkaisumenettelyä kuvaavan ilmentymän tulisi sisältyä tiedonhallintayksikön 5 §:ssä tarkoitettuun tiedonhallintamalliin

Automaattinen ratkaisumenettely osana viranomaisen tiedonhallinnan toimintaympäristöä.

Huomioitavaa soveltamisalasta

- ▶ Tiedonhallintalain 6 a lukua sovelletaan automaattisesti asioista ratkaiseviin yksityisiin henkilöihin tai yhteisöihin taikka muihin kuin viranomaisena toimiviin julkisoikeudellisiin yhteisöihin siltä osin kuin ne hoitavat julkista hallintotehtävää
 - Tulee sovellettavaksi näihin toimijoihin, kun ne ratkaisevat asioita automaattisesti hallintolaissa tarkoitetulla tavalla.
 - tiedonhallintalain 6 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien kohteena olevasta käytetään suosituksessa käsitettä viranomainen, joka kattaa myös yksityiset ja yhteisöt niiden toteuttaessa 6 a luvussa säädettyä
- ▶ Vastaavasti 6 a luvun säännökset tulevat sovellettavaksi myös Ahvenanmaalla toimiviin valtion viranomaisiin niiden hoitaessa sellaisia valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia viranomaistehtäviä, joissa tehdään hallintolain tarkoittamaa automaattista asioiden ratkaisemista.

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

Kiitos!